

Norske Lakseelvers uttalelse til konsesjonssøknad om mikrokraftverk i Fåbrofossen, Lysakerelva.

Etter å ha sett på saken, er Norske Lakseelver kritiske til den planlagte reguleringen av Fåbrofossen i Lysakerelva. Undertegnede har selv inngående kjennskap til den aktuelle delen av elva, i forbindelse med biologiske undersøkelser (ungfiskundersøkelser med el-fiskeapparat, og kartlegging av elvemusling gjennomført ved drivtelling). Mustad Eiendom uttaler at motivasjonen for utbyggingen hovedsakelig dreier seg om å gjenskape historiske elementer langs elva. Det er viktig å huske på at konsekvenser for natur og miljø i all hovedsak ikke ble vektlagt da det opprinnelige kraftverket ble bygget. I dag vet vi bedre, og kraften fra dette tiltaket kan ikke kalles grønn og miljøvennlig dersom det gjennomføres slik det foreslås i konsesjonssøknaden. Avsnittene nedenfor begrunner denne påstanden, og kommer til slutt med et forslag til løsning for begge parter.

Den anadrome strekningen er i utgangspunktet kort, på omtrent 1200 meter. Av denne er kun omtrent 400 meter egnet som habitat for gyteaktivitet og oppvekst av lakseunger i sitt første leveår (0+). Slik tiltaket er planlagt, vil vannføringen tidvis reduseres på om lag 30% av strekningen i elva som har de kvaliteter som behøves for at gyting og første års oppvekst av laks og sjørret skal finne sted (se tabell 1). Området som vil bli berørt, er i tillegg antakelig det aller mest verdifulle habitatet. Ungfiskundersøkelser gjennomført av studenter ved NMBU har funnet svært høye tettheter av lakseunger på denne strekningen, ifølge Lysakerelvas Fiskeforening. Fjerning av vann fra denne strekningen på lave vannføringer, vil føre til at det totale arealet som fisken kan benytte seg av reduseres, og at gytegroper med rogn kan tørlegges. Dersom reguleringen medfører raske vannstandsendringer, kan dette i tillegg medføre stranding og død av fisk. Resultatet i begge tilfeller vil mest sannsynlig bli en lavere naturlig produksjon av laks og

sjørret på strekningen. Tidligere hadde man kanskje kompensert dette med å drette opp og sette ut lakse- og sjørretunger. Denne måten for kompenserende tiltak har man gått mer og mer bort i fra, da man kan dokumentere negative bestandseffekter i de fleste bestander hvor dette har skjedd.

Tabell 1: Anslagsvis oversikt over tiltakets påvirkning på viktige habitater i elva, beregnet av Norske Lakseelver ved hjelp av en grov analyse i QGIS 3.1. Tiltaket vil medføre skade på ca 30% av gyte og oppvekstarealet i elva.

Type habitat	Lengde i meter	% av anadrom strekning	Tiltakets påvirkning i meter	Tiltakets relative påvirkning på habitatet i %
Gyte og oppvekstareal for små lakseunger (0+)	350	29%	100	28%
Oppvekstområder 1+ og eldre	700	58%	NA	NA
Total anadrom strekning	1200	NA	100	10%

Slik tiltaket er planlagt, vil det gjøre betydelig skade på omtrent en tredjedel (og antakelig det aller beste) av gyte og oppvekstarealet for den yngste årsklassen av laks og sjørret. Dette er derfor en kritisk viktig strekning med tanke på fisken i elva, og Norske Lakseelver er derfor kritiske til tiltaket.

Bestanden av anadrom laksefisk i elva er allerede under hardt press fra omkringliggende menneskelige inngrep, og bør skånes fra flere. I naturmangfoldloven §9 – «Føre-var prinsippet», og «§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning», heter det at: «Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet»... og.. «En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.» Vi mener at det i dette tilfellet foreligger kunnskap som indikerer at tiltaket slik det er planlagt vil ha stor negativ påvirkning på naturverdiene, og at planene derfor må justeres for at dette skal være forsvarlig å gjennomføre. Videre vurderer vi samlet belastning til å være svært

høy allerede, og at dette bør tale sterkt mot å gjennomføre ytterlige skadelige tiltak. Dette baserer vi på visuell inspeksjon av elva, som tydelig bærer preg av forurensning, forsøpling, ødelagte/svært marginale soner av kantvegetasjon, tidligere oppdemming ved Møllefossen (som har ført til flere hundre meter ødelagt habitat oppstrøms). I tillegg skjer allerede raske endringer i vannstand som følge av regulering lenger opp i vassdraget.

For å unngå ytterligere skade på habitatet til anadrom laksefisk i Lysakerelva, anbefaler vi derfor at tiltaket ikke gjennomføres, eller sekundært at det gjennomføres med de tilpasninger vi beskriver nedenfor:

1. Vannet må tilbakeføres fra kraftverk til elv så langt oppstrøms som mulig, slik at så lite som mulig av det verdifulle oppveksthabitatet får redusert vannføring og dermed redusert vanndekt areal. Dersom vannet tilbakeføres høyt i kulpen, vil problemet med raske vannstandsendringer som følge av kraftverket også elimineres, da 100% av vannføringen uansett renner inn i kulpen.
2. Hvis ikke dette er mulig, så bør minstevannsføringen økes fra 0,45 m³/sek til 1,5 m³/sek. Dette innebærer at kraftverket ikke startes før vannføringen er minimum 2 m³/sek, kontra dagens forslag om 0,9 m³/sek

Med vennlig hilsen,

Sigurd Klaveness Toverud

Norske lakseelver // Prosjektmedarbeider

Tlf. 93280423

Håkon Berg Sundet

Norske lakseelver // Fagsjef vassdragsforvaltning

Tlf. 905 30 984

